

Van planschade onder de Wet ruimtelijke ordening naar nadeelcompensatie onder de Omgevingswet

Internetconsultatie: Verzamelbesluit Omgevingswet LVVN en KGG 2026 ([link](#))

Graag zou ik in afwijking van voorliggende internetconsultatie willen reageren op de Invoeringswet Omgevingswet. De afgelopen maanden heb ik mij verdiept in het overgangsrecht omtrent planschade voor de afronding van de master Rechtsgeleerdheid. Ik ben tegen een discrepantie in de wet aangelopen, welke ik onder jullie aandacht wil brengen. Onderstaand treft u een uiteenzetting van het probleem en een concreet voorstel tot wijziging van de Invoeringswet Omgevingswet.

1. Aanleiding

De overheid kan, ook bij rechtmatig handelen, verplicht worden tot het vergoeden van schade.¹ Dit overheidshandelen kan leiden tot nadeel voor een specifieke groep burgers.² Deze 'omgevings'-schade moet worden gecompenseerd aan de benadeelde burgers.³ De vergoeding van deze schade is nadeelcompensatie.⁴ Sinds de inwerkingtreding van de Omgevingswet (hierna: Ow), op 1 januari 2024, vervangt dit het vroegere verzoek om planschade op grond van de Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro).⁵

De overgangstermijn is geregeld in paragraaf 4.2.7 van de Invoeringswet Omgevingswet (hierna: Invoeringswet).⁶ Tegelijkertijd is titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb) in werking getreden, waarin een algemene regeling voor nadeelcompensatie is opgenomen.⁷ Hoofdstuk 15 van de Omgevingswet (hierna: Ow) bevat de specifieke regels voor nadeelcompensatie bij omgevingsrechtelijke besluiten. De voorganger van de Ow is afdeling 6.1 Wro, op grond waarvan verzoeken om planschade ingediend konden worden.

In de gevallen waarbij een omgevingsrechtelijk besluit ten tijde van de inwerkingtreding van de Ow niet onherroepelijk is, ontstaat er een discrepantie tussen de overgangstermijn en de verjaringstermijn.⁸ Dit kan leiden tot situaties waarin niet de volledige verjaringstermijn van artikel 6.1, lid 4 en 5 van de Wro kan worden benut.⁹ Voor deze gevallen zou een oplossing gevonden moeten worden om de rechtszekerheid te waarborgen en aansluiting met de doelen van de Ow te behouden.¹⁰

2. Praktijkprobleem

De overgangstermijn voor het indienen van een verzoek om schadevergoeding eindigt op 1 januari 2029, vijf jaar na de vaststelling van de Ow op grond van paragraaf 4.2.7 Invoeringswet.¹¹ De verjaringstermijn op grond van artikel 6.1, lid 4 en 5 Wro eindigt vijf jaar na onherroepelijk worden van het schadebesluit. Dit leidt tot situaties waarin niet de volledige verjaringstermijn van artikel 6.1, lid 4 en 5 Wro kan worden benut.¹² Het bevoegde bestuursorgaan heeft hierdoor vanaf 1 januari 2029 geen wettelijke grondslag om een verzoek tot schadevergoeding op grond van artikel 6.1 Wro toe te kennen. Zowel artikel 15.1 Ow, als titel 4.5 Awb biedt geen grondslag om een verzoek, die buiten de overgangstermijn valt, toe te kennen. In de toelichting op artikel 15.1 Ow staat, namelijk:

*“Voor vergoeding van schade buiten de in artikel 15.1, lid 1, limitatief opgesomde gevallen kan niet op grond van afdeling 15.1 Omgevingswet of op grond van artikel 4:126 Awb een schadevergoeding worden verkregen.”*¹³

Er ontstaat een juridisch grijs gebied na het verlopen van de overgangstermijn op grond van artikel 4.18, lid 1 jo. 4.19, lid 1 Invoeringswet, waarbij het onduidelijk is hoe deze burgers gelijke rechten kunnen uitoefenen.¹⁴ Ik ben van mening dat een oplossing nodig is om de rechtszekerheid en het égalitébeginsel te waarborgen, rechtszekerheid is ten slotte het uitgangspunt van het overgangsrecht. Een wijziging van de wet zou er juist voor zorgen dat de Invoeringswet blijft aansluiten bij de doelstellingen van de Ow.¹⁵

1. Juridisch kader

Artikel 6.1 Wro bepaalt dat het bevoegde bestuursorgaan bevoegd is tot het toekennen van een tegemoetkoming in de schade, voor zover de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de benadeelde behoort te blijven. Het vierde en vijfde lid bepaalt dat een aanvraag voor een tegemoetkoming in de schade binnen vijf jaar na het moment waarop de oorzaak c.q. het besluit onherroepelijk is geworden, dient te worden ingediend.

Artikel 4.18 jo. 4.19 Invoeringswet bepaalt dat het oude recht, lees afdeling 6.1 Wro, van toepassing blijft op een verzoek om schadevergoeding, als dat verzoek wordt ingediend binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Ow. De overgangstermijn eindigt in gevallen eerder dan de verjaringstermijn op grond van artikel 6.1 Wro.¹⁶

2. Belangen

Eén van de doelen van de Ow is het versnellen en verbeteren van de besluitvorming voor projecten in de fysieke leefomgeving.¹⁷ Verbeterde besluitvorming sluit aan bij de kernwoorden kwaliteit, flexibel en vertrouwen van de Ow.¹⁸ Na de overgangstermijn zullen er burgers zijn die niet de volledige verjaringstermijn van artikel 6.1, lid 4 en 5 Wro kunnen benutten. Door de overgangstermijn gelijk te stemmen met de verjaringstermijn komt iedereen gelijke rechten toe waardoor weer aangesloten wordt bij de doelen van de Ow.¹⁹ Dit waarborgt het vertrouwen in de overheid, het bevordert de dienstverlening, het biedt rechtszekerheid voor de burgers en levert geen strijdigheid op met het égalitébeginsel.

3. Conclusie - Verzoek formele wetswijziging

Door de vijf jaar vanaf inwerkingtreding van de Ow te veranderen na vijf jaar vanaf het onherroepelijk worden van een schadeoorzaak, wordt het recht gelijkgetrokken met de situatie onder het oude recht.²⁰ Het verzoek tot formele wijziging van de Invoeringswet Omgevingswet omvat de volgende wijzigingen:

Artikel 4.17, lid wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet” vervangen door: “het onherroepelijk worden van de schadeoorzaak”.

Artikel 4.18, lid wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet” vervangen door: “het onherroepelijk worden van de schadeoorzaak”.

Artikel 4.19, lid wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet” vervangen door: “het onherroepelijk worden van de schadeoorzaak”.

Artikel 4.20, lid wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt “de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet” vervangen door: “het onherroepelijk worden van de schadeoorzaak”.

Literatuur en bronnen

1. Literatuur- en bronnenlijst

Internetbronnen

- ‘Algemene informatie over nadeelcompensatie (planschade)’, rechtspraak.nl.
- ‘Dienstverlening en de Omgevingswet’, iplo.nl.
- ‘Nadeelcompensatie’, iplo.nl.
- ‘Nadeelcompensatie’, vijverbergadvocaten.nl.
- ‘Nadeelcompensatie: wat verandert er en overgangsrecht’, iplo.nl.
- ‘Overgangsrecht naar de Omgevingswet’, iplo.nl.
- ‘Uitgangspunten bij het ontwerp van de Omgevingswet’, iplo.nl.
- ‘Wat is nadeelcompensatie’, rechtspraak.nl. “

Handboeken

Raad van State 2023

Raad van State *Regelcomplexiteit – Een verkenning aan de hand van twee casestudy's 2023*, Van Deventer: Den Haag 2023.

Van der Lee 2023

C.M.L. Mr. Drs. Van der Lee *Planschade en nadeelcompensatie 2023*, Berghauser Pont Publishing 2023.

Van Sandick 2022

H. van Sandick *Handreiking nadeelcompensatie Omgevingswet 2022*, Programma Aan de slag met de Omgevingswet 2022.

Vakbladen

T. de Ruijter, 2024

T. de Ruijter, ‘Overgangsrecht planschade leidt tot onnodige complexiteit’, Pont Omgeving, 14 april 2024.

T. de Ruijter, 2024

T. de Ruijter, ‘Overgangsrecht planschade leidt tot onnodige complexiteit’, Thorbecke, 10 april 2024.

2. Overige bronnen

Kamerstukken

- Kamerstukken II, 2013-14, 33962, nr. 3.
- Kamerstukken II 2017-18, 34986, nr. 3.

Staatsblad

- Stb. 2023, 336, 6 oktober 2023.